

บุญทนาการ พรหมภักดี และคณะ (2557). บริบททางสังคมและวิถีชุมชนของชาวบ้านแถบลุ่มน้ำชีกับการป้องกันควบคุมโรคพยาธิใบไม้ตับ

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อเสนอข้อสรุปเชิงทฤษฎีการป้องกันการติดเชื้อพยาธิใบไม้ตับของประชาชนในชุมชน ซึ่งเป็นการอธิบายความสัมพันธ์ระหว่างบริบททางสังคมและวิถีชุมชนของชาวบ้านแถบลุ่มน้ำชีกับการป้องกันควบคุมโรคพยาธิใบไม้ตับ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพเพื่อสร้างข้อสรุปเชิงทฤษฎี การเลือกสนามหรือพื้นที่วิจัยเป็นขั้นตอนที่สำคัญมากต่อการได้มาซึ่งข้อมูลที่ตรงและเพียงพอสำหรับอธิบายปรากฏการณ์ที่ต้องการศึกษา ซึ่งผู้วิจัยกำหนดสนามวิจัยพิจารณาจากหมู่บ้านหรือชุมชนที่ตั้งอยู่ในลุ่มน้ำชี มีวิถีชีวิตส่วนใหญ่อยู่กับลุ่มน้ำชี และประชาชนในหมู่บ้านหรือชุมชนมีอัตราการติดเชื้อโรคพยาธิใบไม้ตับต่ำคือ เป็นหมู่บ้านแห่งหนึ่งใน อำเภอบ้านแฮด จังหวัดขอนแก่น รวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์เชิงลึก การสนทนากลุ่มและการอภิปรายกลุ่ม การสังเกตแบบมีส่วนร่วมและการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม และการศึกษาเอกสาร ทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้วิธีแปลความ และตีความหมาย จัดเรียงข้อมูล แยกแยะ จัดกลุ่มข้อมูลและสร้างมโนทัศน์ ด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูปในการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ ผลการวิจัย พบว่า

1. ลักษณะของการป้องกันโรคพยาธิใบไม้ตับ ประกอบด้วย 4 ประเด็น ได้แก่ 1) สภาพหมู่บ้าน ประกอบด้วย ประวัติหมู่บ้าน ที่ตั้งหมู่บ้าน แหล่งน้ำ และการคมนาคม 2) กระบวนการป้องกันโรคพยาธิใบไม้ตับ ประกอบด้วย การสำรวจข้อมูลสถานะสุขภาพชาวบ้านของอสม. การจัดทำผังเครือญาติ และแผนที่เดินดินของอสม. 3) พฤติกรรมการป้องกันโรคพยาธิใบไม้ตับ ประกอบด้วย การกินยารักษาโรคพยาธิใบไม้ตับและพฤติกรรมการบริโภคอาหารเสี่ยงโรคพยาธิใบไม้ตับ

2. ปัจจัยพื้นที่ที่มีผลต่อการป้องกันโรคพยาธิใบไม้ตับ ได้แก่ ปัจจัยพื้นฐานของหมู่บ้าน ปัจจัยด้านผู้นำชุมชน และปัจจัยด้านการปฏิบัติงานของอสม.

3. ประเด็นเงื่อนไขเชิงบริบท ได้แก่ ประวัติหมู่บ้าน สภาพทั่วไปของหมู่บ้าน สภาพด้านสังคมและวัฒนธรรม สภาพทางด้านเศรษฐกิจ สภาพการเปลี่ยนแปลงทางการเมือง และเงื่อนไขสอดแทรกประกอบ พฤติกรรมการบริโภคอาหารเสี่ยง ได้แก่ อาหารประเภทปลาดิบที่ปรุงกินได้ทันที อาหารประเภทปลาดิบที่ต้องนำไปหมัก และอาหารประเภทสุก ๆ ดิบๆ และการรักษาโรคพยาธิใบไม้ตับ

4. ผลสืบเนื่องที่เกิดขึ้นจากการป้องกันควบคุมโรคพยาธิใบไม้ตับของชาวบ้าน ประกอบด้วย ผลสืบเนื่องจากพฤติกรรมการป้องกันโรคพยาธิใบไม้ตับ ได้แก่ ให้มีการปรับพฤติกรรมการป้องกันโรคพยาธิใบไม้ตับที่เหมาะสม นำไปสู่การลดการบริโภคอาหารโรคพยาธิใบไม้ตับและไม่ติดเชื้อโรคพยาธิใบไม้ตับของชาวบ้าน

คำสำคัญ : โรคพยาธิใบไม้ตับ,บริบททางสังคมและวิถีชุมชน, ลุ่มน้ำชี

ABSTRACT

The objectives of this study were understanding to study the understanding of opisthorchiosis prevention and control in community, way of life in the Chi River Basin and consequences of community as a study for finding theoretical conclusion that would lead to the creation of theory form the basic. The Research was a qualitative research. The research instruments were: 1) indepth interview. 2) focus group and group discussion. 3) participate and non participate observation. 4) document. The data were by analyzed using content analysis document, and holding conversation group. The analysis of data was done by interpretation of meaning of data then creating concept based on theoretical sensitivity and finally by using computer program in analyzing data. The research findings as follows.

1. The prevention and control in community is mainly 3 characterized ; 1) the village consists of a village history, water resources, and transportation. 2) on going prevention and control in community includes a survey of health status, the family genogram chart, and map neighbors of the walk by volunteers of the village. and 3) Prevention behaviors include persons who had been cured of opisthorchiasis, and reduce habits eating raw fish.

2. The factors that affect opisthorchiasis prevention and control in community are related to basic factors of the village, community leaders, and working with village health volunteer.

3. Community context condition consists of the village history, the General village, social and culture, economics, political, The condition of intervention consists of behavior of eating raw fish

4. The consequences from the opisthorchiasis prevention and control in community consists of the improving of behavior awareness lead to changing consumption behavior of avoid eating raw fish and decrease opisthorchiasis incidence.

Keyword : Opisthorchiasis, Way of life ,Chi River Basin.